

Slovesni sprevod v cerkev na ziliškem žegnu v Blačah 2. julija 2023 (foto: Herta Maurer-Lausegger).

Prizor iz filma *Kritje lesene strehe*, Slovenji Plajberk, 2022 (foto: Ivan Klarič).

HERTA MAURER-LAUSEGGER

Prejemnica počastitvene nagrade za ljudsko kulturo Dežele Koroške 2023
za življenjsko delo na področju etnologije

V Osojah (Ossiach) na Koroškem so 17. decembra 2023 slavnostno podelili kulturno nagrado Dežele Koroške za leto 2023. Počastitveno nagrado za ljudsko kulturo je prejela slavistka in etnologinja Herta Maurer-Lausegger, nekdanja predsednica Narodopisnega društva Urban Jarnik v Celovcu in sedanja odbornica društva. Nagrajenke in nagrajence predlaga Kulturni gremij Dežele Koroške. V pododboru gremija delujeta Uši Sereinig (članica kulturnega gremija) in Martina Piko-Rustia (članica pododbora za ljudsko kulturo).

Herta Maurer-Lausegger je eno izmed treh podeljenih počastitvenih kulturnih nagrad prejela za svoje življenjsko delo; ukvarja se zlasti z dialektološko avdiovizualno dokumentacijo, pri kateri združuje slavistično in etnološko izobrazbo. Izobraževalna pot jo je iz Koroške najprej peljala na študij v Gradec, glavno poklicno pot pa je prehodila na Koroškem, kjer je delovala na etnološkem oddelku, ki je deloval v okviru Krščanske kulturne zveze in na Inštitutu za slavistiko Alpsko-jadranske univerze v Celovcu. V osemdesetih letih in tudi pozneje je na Koroškem sodelovala pri več profesionalnih filmskih produkcijah (kino, televizija). Filmski ustvarjalci so jo k sodelovanju vabili kot etnologinjo, dialektologinjo in dobro poznavalko južnokoroškega terena. V teh dejavnostih nabrane filmske izkušnje so bile podlaga za njeno lastno filmsko ustvarjalnost na področju avdiovizualne dialektologije.

Izobrazba in poklicno delo

Herta Maurer-Lausegger, rojena leta 1953, je po maturi na Slovenski gimnaziji v Celovcu (leta 1972) na Univerzi v Gradcu (Karl-Franzens-Universität Graz) najprej študirala pedagoško smer slovenščine, na Visoki šoli za glasbo in upodabljačo umetnost (Hochschule für Musik und darstellende Kunst) pa glasbo, prav tako pedagoško smer. Iz zdravstvenih razlogov je leta 1973 zamenjala študijski smeri in med letoma 1973 in 1980 študirala slavistiko in etnologijo; študij je zaključila s temeljito raziskavo terminologije vodnih mlinov v slovenskih narečjih na Koroškem.

Med letoma 1973 in 1976 je na Inštitutu za prevajalske vede (Institut für Übersetzer- und Dolmetscherausbildung) na Univerzi v Gradcu dodatno študirala prevajalstvo. Študij je leta 1976 zaključila kot strokovno usposobljena prevajalka za slovenščino (akademisch geprüfte Übersetzerin »Slowenisch«). Leta 1988 je opravila še koncesijski izpit za gostinstvo.

Po doktoratu leta 1980 je bila sprva zaposlena kot strokovna sodelavka v raziskovalnem projektu graške slavistike Inventarizacija slovenskega ljudskega jezika na Koroškem; terensko delo je opravljala na južnem Koroškem. Leta 1983 je prevzela vodenje novoustanovljenega etnološkega oddelka pri Krščanski kulturni zvezi.

V sedemdesetih in osemdesetih letih je bila zunanja sodelavka Slovenskih sporedov pri Deželnem studiu avstrijske

* Martina Piko-Rustia, mag. filozofije, znanstvena vodja inštituta, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Celovec/Klagenfurt, Avstrija; piko@ethno.at.

radiotelevizije ORF v Celovcu, kjer je oblikovala etnološko usmerjene narečne radijske oddaje. V skupnem projektu s Krščansko kulturno zvezo je arhivirala narečne slovenske radijske oddaje, nastale med letoma 1952 in 1983. Za dvojezično oddajo *Land an der Drau – Dežela ob Dravi* Koroškega deželnega studia ORF je skupaj z radijskim ustvarjalcem Helmutom Wulzem sooblikovala oddajo o nemških in slovenskih ljudskih pesmih iz Ziljske doline. Z radiotelevizijo je sodelovala tudi pri snemanju gradiva za televizijske prispevke v nemškem jeziku.

Med marcem 1984 in koncem septembra 2019 je na Inštitutu za slavistiko Univerze v Celovcu predavala jezikoslovje in kulturne vede; v letih 2014 in 2015 je bila tudi predstojnica Inštituta. Skupaj s sodelavci je leta 2015 ob 40-letnici slavistike na Alpsko-jadranski univerzi v Celovcu pripravila dve jubilejni prireditvi. Kulturni spomladanski del so sooblikovale kulturne, srednješolske in slovenske projektne skupine, jesenski del simpozija pa Oddelek za slovenistiko Univerze v Ljubljani, ki je skupaj s celovškimi slavisti pripravil dialektološki program.

Herta Maurer-Lausegger na celovski univerzi predava tudi po upokojitvi leta 2019. Pripravlja in izdaja slovenske in nemške narečne filme z etnološko vsebino, še naprej pa si prizadeva za izdajo Drabosnjakovih del.

Raziskovanje duhovne in snovne kulturne dediščine

Bukovniško izročilo Andreja Šusterja – Drabosnjaka

Herta Maurer-Lausegger posebno pozornost posveča raziskovanju koroškoslovenskega ljudskega literarnega izročila, t. i. »bukovništva«, še zlasti pa znanemu koroškemu bukovniku Andreju Šusterju – Drabosnjaku (1768–1825). Z izdajami komentiranih Drabosnjakovih del v zbirki Zbrana bukovniška besedila je dostop do Drabosnjakovega Marijinega Pasijona in Drabosnjakovih verskih ljudskih iger omogočila tudi širšemu krogu bralcev. Besedila Drabosnjakovih iger v organizaciji Krščanske kulturne zveze je priredila za sodobne uprizoritve z domačimi (kostanjskimi in rožanskimi) narečnimi govorniki in govorkami.

Ob pripravi na izdajo druge knjige Drabosnjakovih Zbranih bukovniških besedil za tisk ji je leta 1992 s pomočjo računalniško podprte jezikovne analize in lastnega poznavanja značilnosti kostanjskega govora šest Drabosnjakovih besedil uspelo prepoznati kot njegove avtografe. Na njeno spodbudo je to potrdila tudi strokovna grafološka analiza, izvedena pri Centru za kriminalistično-tehnične preiskave Republike Slovenije v Ljubljani. Rokopise hrani Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem. Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede (ZRC SAZU, Matija Ogrin) in celovška slavistika (Herta Maurer-Lausegger) pripravljata strokovno elektronsko kritično izdajo Drabosnjakovih del.

Raziskovalni in filmski projekti

Po letu 1984 je Herta Maurer-Lausegger na celovski slavistiki sodelovala v obsežnem projektu Raziskovanje slovenskih narečij na Koroškem. V prvem desetletju je projekt vodil slavist in ordinarij, univ. prof. dr. Gerhard Neweklowsky, leta 1994 pa je vodenje predal v njene roke. Istega leta je nastal njen dolgoročni filmski projekt Dokumentacija stare ljudske kulture v narečju. Interdisciplinarni projekt, ki ga vodi vse do danes, se od leta 2000 imenuje Avdiovizualna dialektologija: Dokumentacija stare ljudske kulture. Avdiovizualna dialektologija je novost, ki v ospredje postavlja avtentično snemanje spontano govorenega narečja v situacijskem etnografskem kontekstu na terenu ali pa v znanem okolju govorcev in govork. Med letoma 2000 in 2017 je v spletnem projektu Kulturwissenschaft & Wirtschaft (Kulturne vede in gospodarstvo; www.kwfilm.com) izvajala številne kulturne projekte. Od marca 2024 svoje filmske projekte izvaja v okviru novoustanovljenega kulturnega društva Kultur und Wissenschaft: Dialekt (Kultura in znanost: Dialekt).

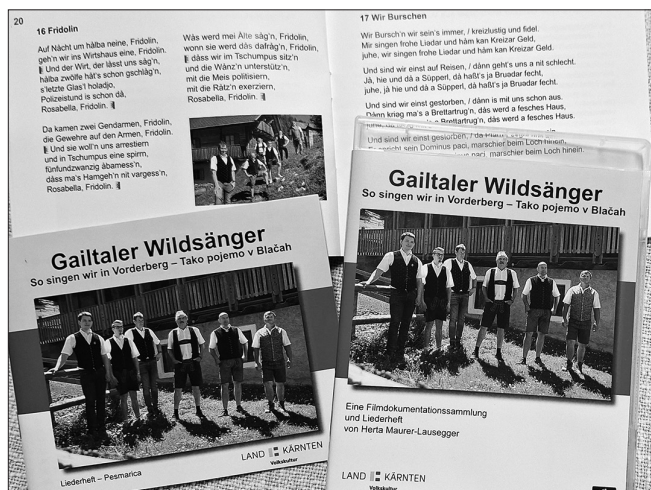
Od leta 1994 je Herta Maurer-Lausegger v sodelovanju s filmskimi strokovnjaki pripravila številne dialektološko-etnološke filme, posvečene naslednjim temam: vodni mlini in žage, peka kruha, sani in spravlanje lesa s konjsko vprego, predelava volne, spomini na nekdanje kmečko življenje, kritje strehe z lesenimi deskami, ziljske ljudske in obredne pesmi, ziljsko štehanje in »prvi rej« pod lipo, trikraljevska »kaleda« v Blačah v Ziljski dolini idr. Filmske dokumentacije od jeseni 1998 nastajajo v sodelovanju s celovskim filmskim podjetjem Artis Filmproduktions GmbH (kamera: Ivan Klarič; kamera in montaža: Valentin Čertov).

V projektni zbirki Dialektdokumentationen = Narečne dokumentacije je med letoma 1994 in 2001 pri Mohorjevi založbi izhajala serija dialektološko-etnoloških filmskih dokumentacij (VHS-kasete) s priloženimi brošurami. Izdaja filmov je bila iz tehničnih razlogov dlje časa prekinjena. Od leta 2021 filme objavlja na USB-ključkih. Vrsta doslej še neobjavljenih narečnih filmskih dokumentacij čaka na digitalno izdajo, predvidena je tudi elektronska izdaja celotne filmske zbirke.

Filmske dokumentacije Herte Maurer-Lausegger nastajajo bodisi v slovenskih in nemških izvirnikih bodisi v sinhroniziranih različicah. Za predstavitev izvirnih etnoloških avdiovizualnih dokumentacij na simpozijih po svetu so nastale tudi dokumentacije z angleškimi podnapisi. Angleški različici filmov o peki kruha in o sanah sta bili premierno uprizorjeni v Tokiu (2001). Tako doma kot po svetu je pripravila več kot 200 predstavitev svojih filmov.

Sodelovanje pri profesionalnih filmskih produkcijah

Med letoma 1980 in 1983 je sodelovala pri produkciji igranih filmov. V filmu *Schöne Tage* (Lepi dnevi) po

Gailtaler Wildsänger: So singen wir in Vorderberg – Tako pojemo v Blačah (2023). Zbirka zilijskih obrednih pesmi s priloženo pesmarico (foto: Herta Maurer-Lausegger).

istoimenskem romanu Franza Innerhoferja v režiji Fritza Lehnerja je tako igrala kot tudi skrbela za organizacijo. Za film *Das Dorf an der Grenze* (Vas ob meji), prav tako v režiji Fritza Lehnerja, je za drugi in tretji del trodelne serije za poklicne akterje pripravila prevode besedil v rožansko narečje pa tudi tonske posnetke v slovenskem in nemškem narečju. Pri produkciji filma je skrbela za jezik in pravilno izgovarjavo igralcev, prav tako je v filmu tudi igrala.

V sklopu televizijske serije *Universum Kärnten* (Univerzum Koroška) je v letih 2002 in 2003 sodelovala pri produkciji dokumentarnega filma *Kärnten. Leben am Wasser* (Koroška. Življenje ob vodi) producenta in režiserja Curta Faudona. Kot poznavalka južnokoroškega terena je pomagala pri organizaciji snemalnih prizorišč in ljudi. Akterji, ki jih je poiskala, so v filmu prikazali tradicionalne etnološke vsebine.

V njeni režiji je nastala produkcija dokumentarca podjunskih kmetov Farant: *Bäuerliche Arbeit im Wandel der Zeit*. Die Jauntaler Farantbauern – Kmečka opravila skozi čas. Farant pavri iz Podjune. Poskrbela je tudi za izdajo filma, ki je leta 2007 izšel na DVD-ju.

Predavanja doma in po svetu

Herta Maurer-Lausegger je pripravila številna strokovna predavanja (blizu 300) tako v Avstriji, Sloveniji in drugod po Evropi (Italija, Portugalska, Nemčija, Nizozemska, Danska, Finska, Češka, Slovaška, Madžarska, Hrvaška, Bolgarija, Litva, Poljska) kot tudi v Združenih državah Amerike, Kanadi, na Japonskem in v Avstraliji.

Etnografske razstave

Nagrajenka je ob kulturnih prireditvah na Koroškem in v Sloveniji pripravila tudi številne etnografske razstave. Med drugim je v sodelovanju z nemškim podjetjem Economic-Team in gostiščem Lausegger leta 1997 pod kozolcem pri

Ožekarju v Podnu (Bodental) pripravila razstavo o starem kmečkem orodju. To je bila uradna spremna razstava ob koroški deželni razstavi *Alles Jagd* (Vse je lov) v Borovljah (Ferlach). Na istem prizorišču so med letoma 1997 in 2017 sledile tematske letne in sezonske etnografske razstave, v katere je vključila klipe iz lastnih filmskih dokumentacij.

S projektom o starem kmečkem orodju, ki ga je spremljal nepretrgan videoklip, je jeseni 2000 v kulturni hiši pri Mariji na Zilji (Maria Gail) sooblikovala razstavo *Erinnern & Erleben. Ausstellung zur Geschichte der einstigen Landgemeinde Maria Gail mit eigenem Kulturprogramm* (Spominjanje & doživljanje: Razstava o zgodovini nekdanje podeželske občine Marija na Zilji).

V sklopu avstrijskega tedna znanosti ScienceWeek @ Austria je v letih 2000, 2001 in 2002 pripravila niz prireditev in razstav na Koroškem, Tirolskem, Štajerskem, v Nižji Avstriji in na Dunaju. S svojimi filmskimi projekti je sodelovala še pri več drugih etnografskih razstavah in kulturnih dogodkih.

K sooblikovanju kulturnih programov jo je večkrat povabila koroška ustanova Kärntner Heimatwerk. V sodelovanju s Kulturnim oddelkom Dežele Koroške: Na srečanju treh dežel, ki je bilo leta 2000 v Porečah ob Vrbskem jezeru (Pörschach am Wörthersee), je s svojim filmom o ovčereji *Schafzucht ohne Grenzen* (Ovčereja brez meja) sooblikovala kulturni program *Vom Schaf zur Wolle; Tag des Kindes 2000* (Od ovce do volne; otroški dan 2000). Še istega leta so njeni filmi v Celovcu spremljali razstavo treh dežel *Geheimnisvolle Winterzeit* (Skrivnostni zimski čas). V letih 2002 in 2003 sta sledili razstava o kulturi kruha *Die alte Rauchkuchl erzählt ... Brot aus Kärnten, Slowenien und Italien* (2002; Stara črna kuhinja pripoveduje ... Kruh iz Koroške, Slovenije in Italije) in razstava o nekdanji kmečki kulturi *Schlitten ... Alte bäuerliche Kultur* (2003; Sani ... Stara kmečka kultura), ki jih je pripravila za Koroški sejem šeg in navad (Kärntner Brauchtumsmesse) v Celovcu.

V sodelovanju s Freedom Dickermannom, nekdanjim glavnim urednikom kulturne redakcije pri Koroškem deželnem studiu ORF, je za beljaški teden knjige Villacher Buchwoche jeseni 2000 pripravila etnografsko razstavo in videoinštalacijo *Dokumentation alter Volkskultur im Diaklekt* (Dokumentacija stare ljudske kulture v narečju).

Leta 2003 je na povabilo Koroškega deželnega studia ORF v Celovcu skupaj z njihovim nekdanjim tehnikom Bern-dom Sachererjem pripravila razstavo o zgodovini radijske tehnike: *Die Rundfunktechnik des 20. Jahrhunderts* (Radijska tehnika 20. stoletja); na ogled je bila ob 50-letnici radijske hiše na današnji lokaciji.

Günther Wurzer, vodja etnološkega oddelka pri Koroškem deželnem muzeju, jo je leta 2005 povabil k sooblikovanju posebne razstave *Vom Korn zum Brot – Brotkultur in Kärnten* (Od zrna do kruha – kultura kruha na Koroškem). Razstavo je spremljal filmski klip o kulturi kruha, ki ga je Herta Maurer-Lausegger pripravila v sodelovanju s

Slovenskim sporedom ORF. Dokumentacija je vsebovala lastne filmske posnetke in slovensko arhivsko gradivo celovške radiotelevizije.

Julija 2022 je bila ob kmečkem prazniku Skupnosti južnokoroških kmetov in kmetov v gostišču Lausegger v Slovenjem Plajberku na ogled njena razstava *Kmečko življenje v Karavankah – Bäuerliches Leben in den Karawanken*.

Publikacije

Publikacije Herte Maurer-Lausegger so namenjene tako strokovnjakom kot tudi širšemu krogu bralk in bralcev. Objavila je več kot 300 publikacij (monografije, filme, strokovne članke, razprave, poljudnoznanstvene prispevke, poročila idr.), ki se osredotočajo predvsem na naslednje teme: koroško bukovništvo, koroška slovenska narečja in avdiovizualna dialektologija, sociolingvistika, večjezičnost, manjšinski jeziki, kulturna zgodovina, izbrane jezikoslovne teme ter snovna in nesnovna kulturna dediščina. Prispevala je več gesel za *Enciklopedijo slovenske kulturne zgodovine Koroške* (Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška), ki sta jo leta 2016 izdala Katja Sturm-Schnabl in Bojan Ilija Sturm-Schnabl. Pričujoči izbor literature po vsebinskih sklopih vsebuje samo njene najpomembnejše slovenske publikacije o snovni in nesnovni kulturni dediščini na Koroškem, med njimi je tudi nekaj objav v nemščini. Izbor filmov vsebuje samo slovenske različice filmov. Vse njene doslejšnje filmske dokumentacije so izšle tudi v nemškem jeziku, dve pa poleg tega še z angleškimi podnapisi.

Disertacija

LAUSEGGER, Herta: *Die Terminologie der Bauernmühle in den slowenischen Dialekten in Kärnten: Eine volkswissenschaftlich-lexikalische Bestandsaufnahme*. Disertacija. Gradec: Univerza v Gradcu, 1980.

Uredništvo in izdaja bukovniških besedil: Andrej Šuster Drabosnjak in druga besedila

LAUSEGGER, Herta (izd.): *Švile Prerokile: Koroška različica Sibilinih prerokb*. Celovec: Mohorjeva družba, 1985, 123 str.

LAUSEGGER, Herta (ur.): *Andrej Šuster: Pastirska igra = Gierten shpil: al anu shavofitno inu vsmilenja vriedno Djanje per tam roistvu Jesusa Kristusa. Po starem rokopisu Andreja Šusterja Drabosnjaka za predstavo v Mestnem gledališču v Celovcu* (8. 12. 1987) priredila Herta Lausegger. Celovec: Krščanska kulturna zveza, 1987, 43 str.

LAUSEGGER, Herta: *Pasijon. Andrej Šuster Drabosnjak. Priredila in za tisk pripravila Herta Lausegger*. Celovec: Mohorjeva založba, 1989, 84 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Andrej Šuster Drabosnjak. Zbrana bukovniška besedila I. Marijin pasijon 1811. Faksimile po izvodu dv. sv. dr. Pavleta Zablatnika v Celovcu z dodano prečrkovano priredbo istega besedila* (= Zbrana bukovniška besedila, 1). Celovec: Mohorjeva založba, 1990, XX, 125 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (ur.): *Andrej Šuster Drabosnjak: Komedija od cava hrejčca trpljenja na smrt Ježša Krištša naša luba Hospuada. Popisano od Andreja Drabosnjaka, ana pavra v Karantane. Z niamšča v koroško špraho v rajme napravljano v letu 1818*. Drabosnjakov pasijon. Dramaturška priredba: Marjan Belina. Celovec: Krščanska kulturna zveza, 1990, 84 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Andrej Šuster Drabosnjak. Zbrana bukovniška besedila II. Pastirska igra in Izgubljeni sin. Po izvirnih rokopisih s prečrkovano priredbo istih besedil* (= Zbrana bukovniška besedila, 2). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba; Celovec: Krščanska kulturna zveza, 1992, XVII, 224 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (ur.): [Andrej Šuster Drabosnjak]: *Drabosnjakova Komedija od zgubleniga sina. Po izvirniku priredila Herta Maurer-Lausegger*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1992, 56 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (ur.): *Die 13. Sibylle. Die Prophezeiung der Königin Michalda von Saba. Redaktionell bearbeitete Edition und Faksimileausgabe einer maschinschriftlichen Fassung aus der Wörthersee-Region in Kärnten*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva, 2020, 84 str.

Prispevki o koroškem bukovništvu in Andreju Šusterju Drabosnjaku – izbor

LAUSEGGER, Herta: Koroško bukovništvo in Marijin Pasijon. V: Herta Lausegger (ur.), *Andrej Šuster Drabosnjak: Zbrana bukovniška besedila I. Marijin pasijon 1811* [...]. Celovec: Mohorjeva založba, 1990, VII–XXI.

LAUSEGGER, Herta: Drabosnjakov Marijin pasijon v luči pisne navade časa. *Mladje* 70, 1990, 71–83.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Zbrana bukovniška besedila Andreja Šusterja-Drabosnjaka. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 30/1–4, 1991, 70–73.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Koroško bukovništvo skozi čas = Carinthian Popular Writings (Folklore Texts) in the Course of Time. V: *Jezik in slovstvo* 61/3–4, 2016, 35–48; <https://dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-0G98F8MS?=&language=slo>.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Litanijam koroškega bukovnika Andreja Šusterja Drabosnjaka na pot. V: Jerneja Jezernik (ur.), *Andrej Šuster Drabosnjak: Ene zelo lepe litanije, spisane od porednega kmeta v Korotanu*. [Spremna beseda Herta Maurer-Lausegger in Lojze Wieser]. Celovec: Drava, 2016, 77–87.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Bukovništvo. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 1: A–I*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 191–195; DOI: 10.26530/oopen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Duhovna bramba [dt. der »Geistliche Schild«]. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 1: A–I*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 278–279; DOI: 10.26530/oopen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Leški rokopis [Handschrift von Leše]. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 2: J–PL*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 804–806; DOI: 10.26530/oapen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Maurer, Luka: Cerkevne pesmi, 1744 [Kirchenlieder]. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 2: J–PL*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 878–879; DOI: 10.26530/oapen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Sadnikerjev rokopis [Die Sadniker Handschrift]. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 3: PO–Z*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 1149–1150; DOI: 10.26530/oapen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Schuster, Andrej, vulgo Drabosnjak. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 3: PO–Z*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 1203–1209; DOI: 10.26530/oapen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Sibyllen (Sibyllae), Šembilje, Sibile. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 3: PO–Z*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 1223–1224; DOI: 10.26530/oapen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Kulturnozgodovinsko ozadje in jezik dveh različic koroškega bukovništva – Duhoune branua & Molitouna bkvize Andreja Schusterja Drabosnjaka. V: Aleksandra Bizjak Končar in Helena Dobrovoljc (ur.), *Škrabčevi dnevi 10. Zbornik prispevkov s simpozija 2017*. Nova Gorica: Založba Univerze v Novi Gorici, 2018, 111–124; https://skrabcevi-dnevi.zrc-sazu.si/Portals/19/Skrabcevi_dnevi_10_11k18.pdf, 26. 3. 2024.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Avtografi Andreja Schusterja – Drabosnjaka, eniga pavra v Korotane. V: Urška Perenič in Aleksander Bjelčević (ur.), *Starejši mediji slovenske književnosti: Rokopisi in tiski = Slovene Literature in Old Media: Manuscripts and Printed Material* (= Obdobja, 37). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2018, 45–53.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Andrej Šuster – Drabosnjak (1768–1825): Ob jubilejni 250-letnici rojstva koroškega bukovnika. *Zvon* 21/6, 2018, 62–66.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Ustvarjalni opus koroškega bukovnika Andreja Šusterja Drabosnjaka (1768–1825). V: Marija Stanonik in Han Steenwijk (ur.), *Tra ricerca sul campo e studio a tavolino: Contributi per i cento anni dalla nascita dell'«accademico Milko Matičetov = Med terenom in kabinetom: Ob 100. obletnici rojstva akademika Milka Matičetovega*. Padova: Cleup sc »Coop. Libreria Editrice Università di Padova«, 2022, 393–414.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Drabosnjakova pasijonska igra na Koroškem in časopis »MIR« (1882–1920). *Pasijonski doneski* 44/18, 2023, 51–66.

Dialektološko-etnološki filmi in besedilne priloge v slovenščini

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Narečje pod Vrtačo. Mlini in žage. Dokumentacija = Dialekt unter der Vertatscha. Mühlen und Sägen. Eine Dokumentation von Herta Maurer-Lausegger*. Videofilm, VHS, dolžina: 20 min., slovenski original (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 1.1). Celovec: Inštitut za slavistiko, 1994.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Narečje pod Vrtačo. Mlini in žage. Dokumentacija = Dialekt unter der Vertatscha. Mühlen und Sägen. Eine Dokumentation von Herta Maurer-Lausegger. Priloga videofilmu* (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 1.1.1). Celovec: Inštitut za slavistiko, 1994, 63 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Barbara, Lucija, pomoj ... Prispevek k 1100-letnici sončnih Djekš*. Videofilm, VHS, dolžina: 19 min., slovenski original (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 2.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1995.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Barbara, Lucija, pomoj ... Prispevek k 1100-letnici sončnih Djekš. Priloga videofilmu. 1. Jubilejni prispevki, 2. Fonološka transkripcija filmskega besedila s prevodom v slovenščino* (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 2.1.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1998, 74 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Bica bica, su su su ... Jezikovni in etnološki utrinki iz dvojezične Koroške*. Videofilm, VHS, dolžina: 28 min., slovenski original (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 5.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1996.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Bica bica, su su su ... Jezikovni in etnološki utrinki iz dvojezične Koroške. Priloga videofilmu* (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 5.1.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999, 77 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Orodje s koroških podstrešij. Poden 1998*. Videofilm, VHS, dolžina: 30 min., slovenski original (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 6.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Orodje s koroških podstrešij. Poden 1998. Priloga videofilmu* (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 6.1.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999, 44 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *O saneh ... Über Schlitten ...* Videofilm, VHS, dolžina: 47 min., slovenski original (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 7.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *O saneh ... Über Schlitten ... Priloga videofilmu. 2. popr. in dop. izd.* (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 7.1.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999, 67 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Kruh iz črne kuhinje ...* Videofilm, VHS, dolžina: 30 min., slovenski original (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumentacije, 8.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Kruh iz črne kuhinje ... Priloga videofilmu* (= Dialekt-dokumentationen/Narečne dokumenta-

cije, 8.1.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 1999, 68 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: *Farant: Bäuerliche Arbeit im Wandel der Zeit. Die Jauntaler Farantbauern = Kmečka oprava skozi čas. Farant pavri iz Podjune*. DVD, dolžina: 20 min., dokumentarni film v nemškem in slovenskem originalu (= Kulturdokumentation/Kulturna dokumentacija, 1.1). Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2007.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (izd.): *Kritje lesene strehe*. Dokumentarni film s spremno brošuro. Videofilm, MPEG4, dolžina: 25:10 min., USB-ključek, slovenski original v plajberskem govoru (= Dialektdokumentationen/Narečne dokumentacije 17.1). Ferlach/Borovlje: Samozaložba izdajateljice, 2022.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (izd.): *Gailtaler Wildsänger: So singen wir in Vorderberg – Tako pojemo v Blačah*. Zbirka pesmi s priloženo pesmarico. Videodokumentacija, MPEG4, USB-ključek, dolžina: 37:16 min. (= Kulturdokumentation/Kulturna dokumentacija, 2). Ferlach/Borovlje: Samozaložba izdajateljice, 2023.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (izd.): *Štehvanje p našan v Bvačah*. Videofilm, MPEG4, USB-ključek, dolžina: 17:17 min., original v blaškem govoru (= Dialektdokumentationen/Narečne dokumentacije, 20.1). Ferlach/Borovlje: Samozaložba izdajateljice, 2023.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (izd.): *Kaleda p nas v Bvačah: Krale pa base*. Videofilm s spremno brošuro. Videofilm, MPEG4, USB-ključek, dolžina: 18:21, original v blaškem govoru (= Dialektdokumentationen/Narečne dokumentacije, 21.1). Ferlach/Borovlje: Samozaložba izdajateljice, 2024.

Prispevki o koroških slovenskih narečjih – izbor

LAUSEGGER, Herta: Raziskovanje slovenskih narečij na Koroškem. *Slavistična revija* 33/2, 1985, 223–230.

LAUSEGGER, Herta: Wassermühlen im südlichen Kärnten: Volkskundliche und terminologische Aspekte. *Carinthia I: Zeitschrift für geschichtliche Landeskunde von Kärnten* 175, 1985, 299–321.

LAUSEGGER, Herta: Mlini na južnokoroškem dvojezičnem ozemlju v Avstriji. *Traditiones* 14, 1985, 81–94.

LAUSEGGER, Herta: Interakcija odraslih z najmlajšimi v slovenskem plajberskem govoru. *Obdobja* 8, 1988, 277–287.

LAUSEGGER, Herta: Značilnosti slovenskega govora pri Mariji na Zilji. V: Franc Jakopin (ur.), *Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovja: Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici*. Ljubljana: ZRC SAZU, 1989, 137–148.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Videodokumentacija narečja: Izkušnje in sociolingvistični problemi na terenu dvojezične Koroške. V: Rajko Muršič in Mojca Ramšak (ur.), *Razvoj slovenske etnologije od Štreklja in Murka do sodobnih etnoloških prizadevanj: Zbornik prispevkov s kongresa* (= Knjižica Glasnika SED, 23). Ljubljana: Cankarjev dom, 1995, 269–274.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Projekt »Raziskovanje slovenskih narečij na Koroškem« na Inštitutu za slavistiko celovške univerze. *Etnolog* 6, 1996, 377–382.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Die Mühlen sterben ... Mit ihnen stirbt auch die Sprache der alten Volkskultur = Mlini umirajo ... z njimi umira tudi jezik stare ljudske kulture. V: Robert Wlattnig (ur.), *Diex: Sonnendorf auf der Saualpe: Von der mittelalterlichen Kirchenburg zur modernen Tourismusgemeinde*. Celovec: Verlag Heyn GmbH. & Co KG, 1995; 2. popravljena izdaja, 1996, 122–124.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Filmska dokumentacija narečja: Metodologija spraševanja v dvojezični situaciji na južnem Koroškem. V: Naško Križnar (ur.), *Etnološki film med tradicijo in vizijo*. Ljubljana: ZRC SAZU, 1997, 141–150.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Videodialektološko zapisovanje govorov na Koroškem v Avstriji. V: Zinka Zorko in Mihaela Koletnik (ur.), *Logarjev zbornik. Referati s 1. mednarodnega dialektološkega simpozija v Mariboru* (= Zora 8). Maribor: Slavistično društvo, 1999, 318–326.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Slovenska narečja v množičnih občilih avstrijske Koroške in na internetu <http://www.kw-film.com>. V: Marko Jesenšek, Bernard Rajh in Zinka Zorko (ur.), *Med dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika: Ob življenjskem strokovnem jubileju prof. dr. Martine Orožen* (= Zora, 18). Maribor: Slavistično društvo, 2002, 225–240.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Prispevek vizualne dokumentacije k problematiki dvojezične jezikovne kulture na Koroškem. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 43, 1–2, 2003, 47–51.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Umiranje plajberskega govora. V: Zinka Zorko in Mihaela Koletnik (ur.), *Glasoslovje, besedoslovje in besedotvorje v delih Jakoba Riglerja* (= Zora, 25). Maribor: Slavistično društvo, 2003, 233–260.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Wiedergabe des Dialekts in audiovisuellen Medien (inklusive Internet). V: Livia Adamcová (ur.), *Beiträge zu Sprache & Sprachen: Vorträge der 11. Jahrestagung der Gesus in Bratislava* (= Edition Linguistik, 49). München: Lincom Europa, 2004, 267–274.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Audiovisuelle Dialekt- und Terminologieforschung: Fragen zur Übersetzung und Synchronisation dialektologischer Filme. V: Irmeli Helin (ur.), *Dialektübersetzung und Dialekte in Multimedia* (= Nordeuropäische Beiträge aus den Human- und Gesellschaftswissenschaften; Scandinavian University Studies in the Humanities and Social Sciences, 24). Frankfurt am Main-Berlin: Peter Lang Verlag, 2004, 21–44.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Slovensko-nemška dvojezičnost na Koroškem in Rajko Ložar. V: Ingrid Gradišnik-Slavec [s sodelovanjem Helene Ložar-Podlogar] (ur.), *Pretrgane korenine: Sledi življenja in dela Rajka Ložarja* (= Opera ethnologica Slovenica). Ljubljana: Založba ZRC SAZU, 2005, 261–280.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Jezikovna dinamika v kmečkem izrazju srednjerožanskega narečja. *Annales, Series historia et sociologia* 15/15, 2005, 394–404.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Avdiovizualna dialektologija in multimedijška tehnika v dialektologiji. V: Vera Smole (ur.), *Slovenska narečja med sistemom in rabo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta (Univerza v Ljubljani) (= Obdobja, 26), 2009, 319–324; <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/26-MaurerLusegger.pdf>, 26. 3. 2024.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Rundfunkaufnahmen aus der Pionierzeit des ORF-Landesstudios Kärnten als Quelle der Kärntner slowenischen Dialektforschung: Mit einem kurzen Abriss der Kärntner Rundfunkgeschichte. V: Erich Prunč, Andreas Leben in Martina Orožen (ur.), *Festschrift für Ludwig Karničar zum 65. Geburtstag: Beiträge zur interdisziplinären Slowenistik = Prispevki k meddisciplinarni slovenistiki*. Gradec: Leykam, 2014, 279–291.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Družina včeraj in danes: Medgeneracijske razlike glede na posredovanje jezika. V: Martin Kuchling (ur.), *Slovenščina – živ jezik v družini in javnosti. Prispevki s posveta 14. 11. 2014 v Katoliškem domu prosvete v Tinjah*. Celovec: Krščanska kulturna zveza, Iniciativa Slovenščina v družini, 2015, 9–27.

KATTNIG, Franc (izd.): *Marnvam po domače. Živi narečni besednjak slovenskega govora v zgornjem Rožu: Od Huma pri Rožku do Mute pri Svečah. Zbral in uredil Franc Kattinig, pd. Prosenov Francej 2017*. Uredniško sodelovali: Janko Zerzer, Martina Piko-Rustia, Herta Maurer-Lausegger. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2017.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Slovensko ziljsko narečje v monografiji Gerharda Neweklowskega: Recenzija. *Jezikoslovni zapiski* 27/2, 2021, 159–163.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Ziljsko narečje na avstrijskem Koroškem. *Koledar Mohorjeve družbe 2022*. Celovec: Mohorjeva družba, 2021, 53–58.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Rožansko narečje. *Koledar Mohorjeve družbe 2023*. Celovec: Mohorjeva družba, 2022, 41–47.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Podjunsko narečje. *Koledar Mohorjeve družbe 2024*. Celovec: Mohorjeva družba, 2023, 42–48.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Narodno blago iz Roža 1936/37: Dialektološka in etnološka zakladnica v rožanskem narečju. *Jezikoslovni zapiski* 29/1, 2023, 107–125; <https://doi.org/10.3986/JZ.29.1.06>.

Prispevki o snovni in nesnovni kulturni dediščini – izbor

LAUSEGGER, Herta: Mlini ob vodotoku v Podnu. *Koledar Družbe sv. Mohorja* 1983. Celovec: Mohorjeva družba, 1982, 63–64.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Etnološko arhivsko gradivo pri Slovenskem sporedu deželnega studia ORF v Celovcu. Kratke sprehode po arhivu. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 36/4, 1996, 34–35.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Zlati glas: Etnološko arhivsko gradivo. V: Mirko Bogataj (ur.), *Glas*. Izdajatelj: Slovenska prosvetna zveza, Krščanska kulturna zveza in ORF. Celovec: Mohorjeva založba in Drava, 1996, 198–202.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Koroško orodje s podstrešja. V: Polona Sketelj, Nina Špeh in Duša Krnel-Umek (ur.), *Etnološko delo pri Slovencih v zamejstvu: Posvetovanje o etnološkem delu pri Slovencih v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem, Ljubljana, 15. in 16. oktober 1998* (= Knjižnica Glasnika SED, 30). Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 1999, 57–68.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Ob jubilejni 75. obletnici radia na Koroškem. *Koledar Mohorjeve družbe v Celovcu 2003*. Celovec: Mohorjeva družba, 2002, 51–55.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Kmečko orodje in narečje – etnografske razstave v Podnu/Slovenjem Plajberku in drugod po Koroškem. V: Katalin Munda-Hirnök in Polona Sketelj (ur.), *Odstirta dediščina: Etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: Zbornik s treh posvetov* (= Knjižnica Glasnika SED, 35). Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 2003, 109–120.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Od zrna do kruha iz črne kuhinje. *Koledar Mohorjeve družbe 2004*. Celovec: Mohorjeva družba, 2003, 91–94.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Pavle Zablatnik: Učitelj na celovski univerzi in sodelavec celovškega radia. V: Majda Fister in Peter Fister (ur.), *Simpozij o dr. Pavletu Zablatniku (2003; Bilčovs). Zbornik predavanj in prispevkov* (= Koroški etnološki zapisi. Glasilo Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik, 4). Celovec: Mohorjeva založba, Slovenski narodopisni inštitut in društvo Urban Jarnik, 2004, 56–69.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Iz kulture Slovanov v zgodnjem obdobju. *Koledar Mohorjeve družbe 2010*. Celovec: Mohorjeva družba, 2009, 116–119.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Daj nam naš vsakdanji kruh ... Pogled v raznolikost kulture kruha: Koroška pogača, pohača in šarkelj kot koroška kulturna dobrina. V: Natascha Partl (ur.), *Koroška pohača*. [Spremna beseda Herta Maurer-Lausegger]. Celovec: Mohorjeva družba, 2009, 9–15.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Brot am Schnittpunkt der Kulturen: Ein Einblick in die sprachlich-kulturelle Vielfalt der Brotkultur in den Alpenländern. V: Hubert Bergmann (ur.), *Linguistica culinaria: Festgabe für Heinz-Dieter Pohl zum 70. Geburtstag*. Dunaj: Praesens VerlagsgesmbH, 2012, 289–308.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Johann Scheinigg (1851–1919): Wissenschaftler und Pädagoge aus dem Rosental/Rož. V: Ludwig Karničar in Andreas Leben (ur.), *Slowenen und Graz = Gradec in Slovenci. Monographie zur internationalen Tagung vom 27. II. bis 1. III. 2014 am Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz*. Gradec: Leykam, 2014, 287–309.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Scheinigg, Johann. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 3: PO–Z*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 1172–1173; DOI: 10.26530/oapen_61123.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Volkskunst. V: Katja Sturm-Schnabl in Bojan-Ilija Schnabl (ur.), *Enzyklopädie der slowenischen Kulturgeschichte in Kärnten/Koroška: Von den Anfängen bis 1942. Band 3: PO–Z*. Dunaj-Köln-Weimar: Böhlau Verlag, 2016, 1450–1457; DOI: 10.26530/oapen_611238.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: »Prvo znamenje bo, ko bodo ljudje ob nedeljah težka dela opravljali«. *Pratika 2022*. Celovec: Mohorjeva družba, 2021, 113–115.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: O ziljskih ljudskih in obrednih pesmih. *Pratika 2023*. Celovec: Mohorjeva založba, 2022, 88–91.

Prizor iz filma Štehanje p našan v Bvačah (2023) (foto: Valentin Čertov).

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Das Volkslied als Begleiter des Brauchtumslebens im zweisprachigen Unteren Gailtal in Kärnten. V: Herta Maurer-Lausegger, Martina Piko-Rustia in Peter Wiesflecker (ur.), *Brauchtum im Wandel: Identität – Folklore – Kommerz. Tagungsband zur gleichnamigen Arbeitstagung am 17. 9. 2021 im Katholischen Bildungshaus/Dom provvete Sodalitas in Tainach/Tinje*. Celovec-Ljubljana-Dunaj: Mohorjeva založba, 2022, 69–145.

MAURER-LAUSEGGER, Herta (ur.): *Gailtaler Wildsänger: So singen wir in Vorderberg – Tako pojemo v Blačah. Liederheft – Zbirka pesmi* [priloga istoimenski filmski zbirki na USB-ključku]. Borovlje: Samozaložba izdajateljice, 2023, 32 str.

MAURER-LAUSEGGER, Herta: Identitete in šege v Alpsko-jadranskem prostoru s težiščem na Koroškem. V: Hans Pogelschek (izd.), *HAK TAK. Zweisprachige Bundeshandelsakademie/Dvojezična zvezna trgovska akademija: 33. Report – 2022/23. Uredile Tatjana Demšar, Andrea Urban in Larissa Dumpelnik*. Celovec: Vodstvo Dvojezične zvezne trgovske akademije v Celovcu, 2023, 84–85.

Nove filmske dokumentacije

Oktobra 2019 je Herta Maurer-Lausegger šla v zaslužni pokoj. To pa ne pomeni, da živi v »pokoju«, saj ne miruje in se še bolj vneto posveča produkciji filmskih dokumentacij. Leta 2022 je na skupnem USB-ključku izšel njen dokumentarec *Kritje lesene strehe*. Vsebuje izvirno slovensko in podnaslovljeno nemško verzijo filma. Publikacija je opremljena z dvema spremnima brošurama. Film je iz-

jemna dialektološko-etnološka dokumentacija govora in kulture kritja lesene strehe v Slovenjem Plajberku (Windisch Bleiberg) v mestni občini Borovlje (Ferlach). Pri-povedovalca pri obnavljanju strehe v krajevnem govoru opisujeta posamezne delovne postopke.

Posebno težišče: Ziljske pesmi, šege in navade

V zadnjih dveh letih je Herta Maurer-Lausegger v samozaložbi izdala filme o ziljski kulturni dediščini petja, šeg in navad. Produkcije so sad sodelovanja s celovskim filmskim podjetjem Artis Filmproduktions GmbH.

Film *Štehanje p našan v Bvačah*, ki je izšel maja 2023, dokumentira tradicionalno štehanje, »prvi rej« pod lipo in lokalni govor v Blačah. Avtohtoni slovenski blaški govor je edinstven in močno ogrožen. Posnetek običaja je nastal 1. julija 2018 na blaškem žegnu. USB-ključek vsebuje dve izvirni različici: nemško in slovensko. Standardizirani nemški prevod narečnega govora je v spremnih brošurah.

Element Untergailtaler Kirchtgsbräuche und Untergailtaler Tracht / Ziljski žegen in ziljska noša je od jeseni 2018 vpisan na avstrijski Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine. Film je hkrati prispevek k dokumentaciji nesnovne kulturne dediščine pod okriljem avstrijske Unescove komisije in ima zato v spremni knjižici dvojezični Unescov logotip.

Prav tako maja 2023 je v samozaložbi izšla njena filmska dokumentacija, ki vsebuje sedemnajst slovenskih in

nemških ljudskih in obrednih pesmi pevske skupine Gailtaler Wildsänger iz Blač v Ziljski dolini. To ni klasični pevski zbor, gre za odprto petje skupine pevcev (t. i. »potujočih pevcev«), ki se glede na situacijo lahko po številčnosti poljubno spreminja. Njihov repertoar obsega tradicionalne nemške in slovenske obredne in ljudske pesmi, razširjene v Blačah in regiji, pa tudi take, ki so znane v širšem prostoru. Skupina blaških pevcev je pred dobrimi desetimi leti nastala z namenom gojenja stare domače koroškoslovenske in nemške obredne ter ljudske pesmi, da bi jih tako rešila pozabe.

Januarja 2024 je v samozaložbi izšel njen dokumentarec Kaleda p nas v Bvačah – krale pa base. Dokumentira tradicionalno trikralljevsko obredje kalede, ki v Blačah poteka 5. in 6. januarja (običaja kraljev in klobasarjev), in tamkajšnji slovenski lokalni govor. USB-ključek vsebuje dve izvirni različici: v nemškem in slovenskem narečju. Standardizirani nemški prevod besedil je v spremnih brošurah.

Načrti za prihodnost

Herta Maurer-Lausegger ima za prihodnost bogate načrte. Domačini v Ziljski dolini jo vabijo, da ziljska obredja posname tudi v drugih krajih. Načrtuje pripravo novih projektov v občini Štefan v Ziljski dolini.

V njenem (domačem) arhivu čaka že posneto dialektološko-etnološko filmsko gradivo, ki ga bo treba v studiu zlit v filmske celote. Njena želja je, da bi do avdiovizualnih dokumentacij etnoloških tem dostopal čim širši krog ljudi. Njeni filmi v obeh deželnih jezikih pa naj bi prispevali tudi k boljšemu sožitju obeh narodov na Koroškem.

Številne nagrade

Herta Maurer-Lausegger je dobitnica številnih priznanj in nagrad. Leta 2014 je prejela certifikat European Who is Who Association: Certificate of Award, leta 2012 Kugyjevo nagrado, ki jo podeljuje Skupnost koroških Slovencev in Slovenk, prav tako leta 2012 plaketo Nika Kureta in priznanje Naša Slovenija (Kultura – Natura Slovenija). Kot Korošica leta 2002 je bila nagrajena za svoje etnološko in dialektološko delo (Eva 2002). Prejela je tri priznanja za izvedbo uspešnih projektov na Tednu znanosti ScienceWeek @ Austria, 2000, 2001 in 2002 in priznanje za odlično znanstveno komunikacijo v sklopu Dolge noči raziskovalcev leta 2008. Leta 2023 je prejela Priznanje Zveze društev Slavistično društvo Slovenije.

Počastitvena nagrada za ljudsko kulturo Dežele Koroške 2023 je prav posebna nagrada. Z njo se je Dežela Koroška Herti Maurer-Lausegger zahvalila za neumorni trud in izredno energijo, s katero se posveča svojemu raziskovalnemu delu, ki je namenjeno tako znanosti in stroki kot tudi najširšemu krogu slovensko in nemško govorečih. Bera njenega etnološkega publicističnega dela je velika in še ni končana. Častna nagrada Dežele Koroške pa je lepa priložnost za predstavitev njene široke dejavnosti, ki je pomembna predvsem za koroški in vseslovenski kulturni prostor. Na tem mestu se Herta Maurer-Lausegger iskreno zahvaljujem za posredovanje življenjepisnih in publicističnih podatkov ter osebni pogovor o njenem delu, kar mi je omogočilo sestaviti pričujoči bogati mozaik njenega nadvse pestrega dela.

